

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. หลักสูตรท้องถิ่น
4. หลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539
5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบความคิดในการวิจัย

หลักสูตร

1. ความหมายของหลักสูตร

ความหมายของคำว่าหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน โดยพิจารณาความหมายของหลักสูตรในแง่มุมที่ต่างกันไป ดังเช่น

ทาบ (Taba, 1962 : 10) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายของการเรียนรู้ จุดประสงค์ของการเรียนเฉพาะเจาะจง เป้าหมายและจุดประสงค์เหล่านี้เป็นเครื่องชี้แนวทางการเลือก และจัดเนื้อหาบ่งชี้ถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งประเมินผล

กู๊ด (Good, 1973 : 7) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า

หลักสูตรคือเนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เช่น หลักสูตร ศิลปศึกษา

หลักสูตร คือ เค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้มีความรู้สูงขึ้น หรือได้รับประกาศนียบัตรสามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป

หลักสูตร คือกลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ซึ่งกำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถาบันการศึกษา

โครว์และโครว์ (Crow and Crow.1980 : 250) ; วิลเลอร์.(Wheeler.1974 :1) ; แฮส. (Hass. 1980 : 4 – 5)ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากโปรแกรมการศึกษาซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยกรอบของทฤษฎีการวิจัยในอดีตและปัจจุบันเป็นพื้นฐาน

โบแชมพ์.(Beauchamp.1981: 61 – 62) ได้ให้กำนิยามของหลักสูตร 3 สถานะ คือ

1. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของศาสตร์สาขาวิชาหนึ่ง ซึ่งศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร วิธีการใช้หลักสูตรและวิธีการประเมินผลหลักสูตร
2. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งตามความหมายนี้จะหมายถึง เอกสารซึ่งเขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งในเอกสารประกอบด้วยรายละเอียด จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอนด้วย
3. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ได้แก่ การจัดบุคลากร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร กระบวนการประเมินผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นการมองที่เน้นกระบวนการและผลผลิตจากกระบวนการนั้น ๆ

ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา. (2530 : 1) กล่าวว่า “ หลักสูตร” มีความหมายที่แตกต่างกันหลายประการในภาษาอังกฤษ คำว่า “ หลักสูตร” หรือ “Curriculum” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Racecourse” ซึ่งหมายถึงสนามแข่ง ความเป็นจริงแล้วความคิดเกี่ยวกับหลักสูตรแต่เดิมนั้น คนส่วนใหญ่คิดว่าหลักสูตรมีลักษณะเป็นสนามแข่งจริง ๆ แม้ในปัจจุบันความเชื่อหรือแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรก็ยังยึดมั่นอยู่ว่า หลักสูตรคือสนามแข่งที่ประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนต้องเรียนให้ประสบผลสำเร็จ

สังัด อุทรานันท์.(2530 :70 – 76) ได้รวบรวมจัดหมวดหมู่ ความหมายของคำว่าหลักสูตรที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ ดังนี้

- หลักสูตร หมายถึง กระบวนการหรือรายการเนื้อหาวิชาที่จัดสอนในโรงเรียน
- หลักสูตร หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กนักเรียน

หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการสอน

หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ

หลักสูตร หมายถึง สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง

หลักสูตร หมายถึง ข้อผูกพันระหว่างนักเรียนกับครู และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

หลักสูตร หมายถึง แผนงานที่วางแผนไว้ล่วงหน้า

กาญจนา คุณารักษ์.(2542 :14) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง โครงการหรือแผนข้อกำหนดอันประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรม และวัสดุต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ความสามารถโดยส่งเสริมให้เอื้อบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

ธีรารัตน์ บัวศรี.(2542 : 64), สำลี รักสุทธี.(2544:10) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้เหมือนกันว่า หมายถึง ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งอยู่ภายใต้การอำนวยความสะดวกหรือการจัดการของโรงเรียนที่จัดให้เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ประสบการณ์อย่างเป็นระบบ ตลอดจนการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นดี

วิชัย วงษ์ใหญ่.(2525 : 3 - 4) ระบุความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1. หลักสูตรระดับนานาชาติ หรือหลักสูตรแม่บท เป็นหลักสูตรที่เขียนไว้กว้าง และบรรจุมสาระที่จำเป็นที่ทุกคนในประเทศ จะต้องเรียนรู้เหมือนกัน เพื่อเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชาติเช่น ภาษาไทย เป็นภาษาประจำชาติ มีความจำเป็น ต่อคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น ฉะนั้นทุกคนจะต้องเรียน

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นการนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนจะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น เป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิต

3. หลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นหลักสูตรที่สำคัญที่สุดสังคมจะเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ อยู่ที่หลักสูตรระดับนี้ การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนนั้นเป็นความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ที่ครูจะนำหลักสูตรระดับชาติ ระดับท้องถิ่นมาปรับใช้ให้เหมาะสม กับสภาพของนักเรียน

จากกรวมหมายที่นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษากล่าวไว้ สรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร คือ เอกสารหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ และ การประเมินผล รวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตร คือ แผนการสอน คู่มือครู หนังสือแบบเรียน ซึ่งสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในลักษณะการพัฒนาตนเองไปในแนวทางที่ต้องการ

2. องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา แนวการจัดกิจกรรมและ การประเมินผล ซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านแบ่งองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ต่างกันดังเช่น ไทเลอร์(Tyler.1949 :10) ทาบา(Taba1962 : 1), เคอร์.(Kerr.1989 :178 – 206) ได้กล่าว ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรควรมี 4 ประการ คือ

จุดมุ่งหมาย (Aims and Specific Objectives) เป็นส่วนที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา

เนื้อหาวิชา (Content) เป็นส่วนที่กล่าวถึงเนื้อหาวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษามีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมาย

กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน (Learning and Teaching Implies) เป็น ส่วนที่กล่าวถึงวิธีการและกระบวนการที่นำมาจัดให้ผู้เรียน ได้รับเนื้อหาวิชาอย่างมีประสิทธิภาพ

รายการประเมินผล (Evaluation Program) เป็นส่วนที่กล่าวถึงวิธีการตรวจสอบ ว่าผู้เรียน ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ซาร์จ บัวศรี.(2542 : 8 – 9) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึงผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึงลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึงผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้น ไปแล้ว
5. เนื้อหา (Content) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวิดีโอ คาสเซต และวัสดุอุปกรณ์ต่างรวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สำลี รักสุทธี.(2544 :10) ได้จำแนกองค์ประกอบของหลักสูตรโดยรวมองค์ประกอบดังนี้

1. หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน แผนดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการใช้หลักสูตรด้านอื่น ๆ ของกลุ่มวิชา รายวิชา ต่าง ๆ
2. ระเบียบการวัดผล ประเมินผลการเรียน คู่มือการประเมินผลการเรียนในแต่ละระดับ
3. สื่อการเรียนการสอน ที่ปรากฏในรูปของหนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ และสื่อในลักษณะอื่น ๆ

สรุปว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล

3. ประเภทของหลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันส่วนมากมักจะเป็นหลักสูตรที่ผสมผสานกันหลาย ๆ หลักสูตร ซึ่งนักการศึกษาได้แบ่งประเภทของหลักสูตรได้หลายประเภท คือ

วิชัย คิสสระ.(2535:20-29) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของหลักสูตรเป็น 7 ประเภท คือ

1. หลักสูตรหมวดวิชา
2. หลักสูตรรายวิชา
3. หลักสูตรสัมพันธ์วิชา
4. หลักสูตรสหสัมพันธ์
5. หลักสูตรแกนกลาง
6. หลักสูตรประสบการณ์
7. หลักสูตรบูรณาการ

ตำรา บัณฑิต. (2542 :176 - 198) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรออกเป็น 8 ประเภท คือ

1. หลักสูตรรายวิชา
2. หลักสูตรสัมพันธวิชา
3. หลักสูตรกว้าง
4. หลักสูตรแกน
5. หลักสูตรประสบการณ์
6. หลักสูตรแก่ความสามารถ
7. หลักสูตรกระบวนการ
8. หลักสูตรบูรณาการ

ชูศรี สุวรรณโชติ.(2544 :43-55) แบ่งประเภทของหลักสูตรออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทยึดเอกสารวิชา และเนื้อหาวิชาเป็นหลัก แบ่งออกเป็น
 - หลักสูตรแยกรายวิชาหรือเนื้อหาวิชา
 - หลักสูตรสหสัมพันธ์หรือหลักสูตรสัมพันธ์วิชา
 - หลักสูตรหลอมรวมวิชา หรือหลักสูตรหมวดวิชา
 - หลักสูตรแกนวิชา
2. หลักสูตรที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นหลัก
 - หลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
 - หลักสูตรประสบการณ์
 - หลักสูตรบูรณาการ
3. หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

นิคม ชมภูหลง.(2545 : 55) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่

1. หลักสูตรเนื้อหาวิชา
2. หลักสูตรหมวดวิชา
3. หลักสูตรสัมพันธ์
4. หลักสูตรสหสัมพันธ์
5. หลักสูตรแกนกลาง
6. หลักสูตรประสบการณ์
7. หลักสูตรบูรณาการ

สรุปได้ว่าประเภทของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. หลักสูตรเนื้อหาวิชา
2. หลักสูตรสัมพันธ์วิชา
3. หลักสูตรแกน
4. หลักสูตรสหสัมพันธ์
5. หลักสูตรบูรณาการ
6. หลักสูตรประสบการณ์

4 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตร ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการให้การศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

สังค อุทรานันท์.(2532 : 9) และนิคม ชมภูหลง.(2545:52-53) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครูเพราะหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตร เป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ
3. หลักสูตร เป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้อง กับการศึกษาปฏิบัติตาม
4. หลักสูตร เป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบัน การศึกษา ระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่ง ในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย
5. หลักสูตร เป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย
6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริม ความเจริญงอกงาม และพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่า จะเป็นไปในรูปใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤตินี้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษา โดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

ศุมน อมรวิวัฒน์.(2535 : 92) ให้ความคิดเห็นถึงความสำคัญของหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ นั่นคือกำหนดจุดหมายปลายทางหรือลักษณะของผู้เรียนที่จะเป็นผลผลิตของการศึกษา ซึ่งหลักสูตรจะถูกกำหนดให้เห็นเป้าหมายทางการศึกษาอธิบายถึงผลผลิตทางการศึกษาอย่างกว้าง ๆ และรายละเอียดของกระบวนการเรียนการสอน

อุทัย บุญประเสริฐ.(2541:179) ระบุความสำคัญไว้ว่า หลักสูตรเป็นธงชัยในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นแผนแม่บทกำกับการทำงานทุกด้านของโรงเรียน

สุมิตร คุณานุกร.(2536 : 199-200) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องหรือเป็นบทบัญญัติของรัฐ เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา นำไปปฏิบัติเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา และควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณและบุคลากร

สรุปความสำคัญของหลักสูตร จากแนวคิดของนักการศึกษาคือ หลักสูตรเป็นเอกสาร หรือแผนงานที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ครู หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลและติดตามผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นๆ

การพัฒนาหลักสูตร

1. ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน นักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้แตกต่างกันหลายท่าน เช่น

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์.(Saylor and Alexander.1974 : 7); สัจด์ อุทรานันท์.(2532 : 30) ก: ยุทธศักดิ์ ฮมแสน.(2535 :25)ได้กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรว่า การพัฒนาเป็นคำที่ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Development ซึ่งมีความหมายที่เด่นชัดอยู่ 2 ลักษณะ คือ ประการแรกการพัฒนาหลักสูตรทำให้สมบูรณ์ขึ้น ทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ประการที่สอง คือ ทำให้เกิดขึ้น เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐาน

วิชัย คีตสระ.(2535 : 37) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายครอบคลุมถึงการสร้างหลักสูตร การวางแผนหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเป็นการปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรให้ดีขึ้นทั้งระบบ รวมถึงจุดหมายการเรียนการสอน และการใช้สื่อการเรียน

สมพิศ วงศ์แหยม.(2535 : 14) ให้ความหมายการพัฒนาหลักสูตร ว่าหมายถึงการสร้างหลักสูตรหรือการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น โดยหลักสูตรใหม่ต้องมีเนื้อหาสาระ โครงสร้าง กระบวนการและองค์ประกอบต่าง ๆ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่น

กาญจนา กุณารักษ์.(2542 : 334) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรว่าหมายถึง กระบวนการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ตลอดจนการวางแผนประเมินผล เพื่อให้ทราบชัดว่าพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นตรงตามความมุ่งหมาย และจุดประสงค์จริงหรือไม่ เพื่อผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องจะได้พัฒนาปรับปรุงในโอกาสต่อไป

นักการศึกษาให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรกล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและผู้ใช้หลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

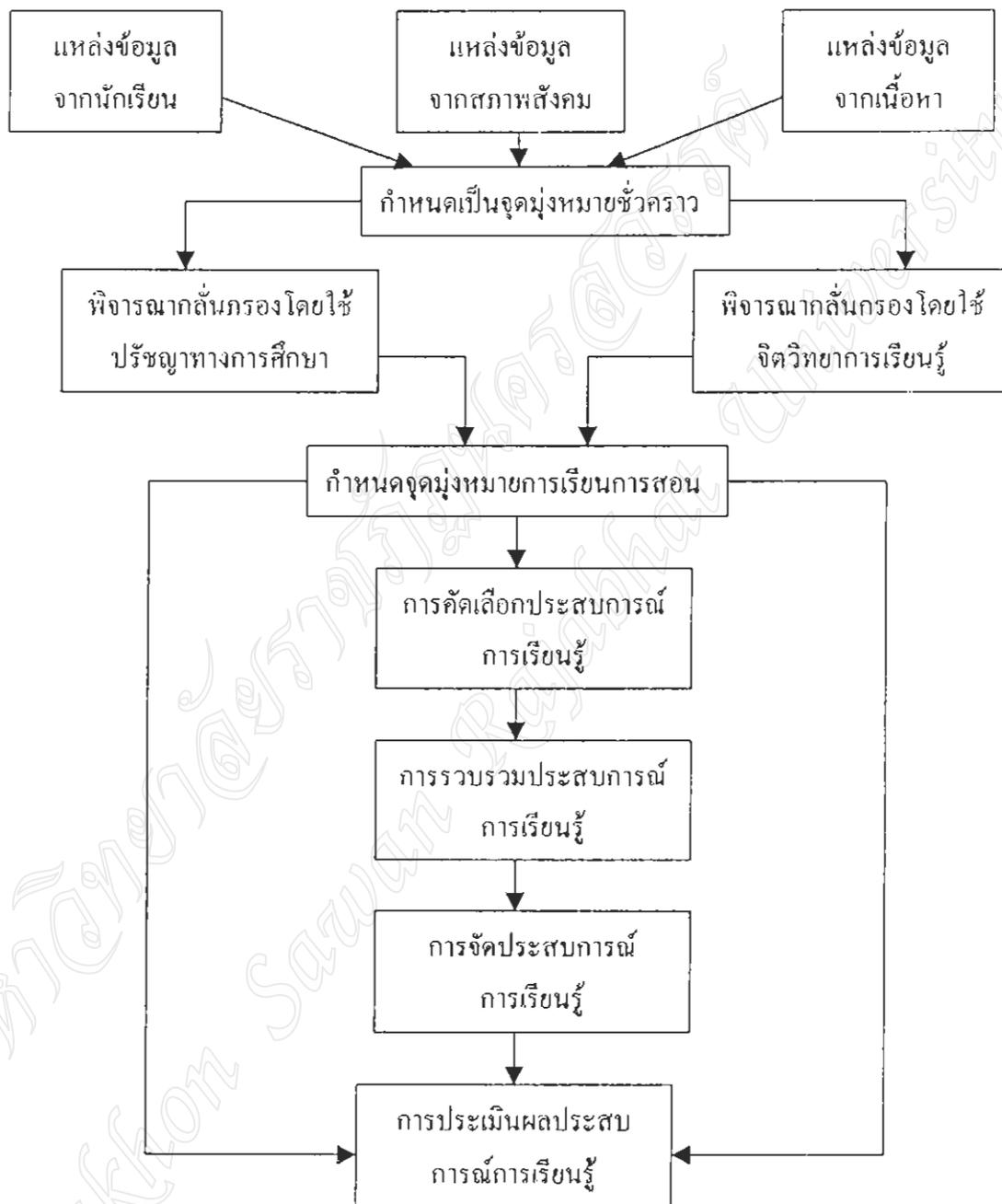
แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับรูปแบบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นแนวคิดของนักการศึกษาไทยยังมีอยู่น้อยมาก ส่วนมากจะใช้อ้างอิงจากแนวคิดการจัดรูปแบบการพัฒนาหลักของนักการศึกษาต่างประเทศ ซึ่งนักการศึกษาต่างประเทศที่มีผู้อ้างอิงถึงมาก เช่น

2.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ ราล์ฟ ดับเบิลยู ไทเลอร์.(Ralph W. Tyler) ที่รู้จักกันแพร่หลาย คือ จากหนังสือ Basic Principles of Curriculum and Instruction ซึ่งได้อธิบายหลักการพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร จากการตอบปัญหาพื้นฐาน 4 ประการ คือ (Tyler.1949 : 3)

1. จุดประสงค์ทางการศึกษาที่สถาบันการศึกษาต้องการแสวงหา มีอะไรบ้าง
2. จะต้องจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. เราทราบได้อย่างไรว่า การจัดประสบการณ์นั้นบรรลุจุดประสงค์ทางการศึกษาที่กำหนดไว้

ไทเลอร์ ได้กล่าวว่า นักวางแผนหลักสูตรได้ทำการจำแนกจุดประสงค์ทั่วไป โดยการรวบรวม ข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ จากผู้เรียน สภาพชีวิตประจำวันภายนอกโรงเรียนและเนื้อหาวิชา หลังจากที จำแนกจุดประสงค์ทั่วไปแล้ว นักวางแผนหลักสูตรได้ทำการกลั่นกรองจุดประสงค์เหล่านั้น โดยใช้ ปรัชญาทางการศึกษา ปรัชญาทางสังคม และจิตวิทยาการเรียนรู้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ ไทเลอร์ ได้มีนักการศึกษาสมัยต่อมา นำความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์มาปรับและ เขียนเป็นแผนภูมิ โดยเพิ่มเติมกระบวนการวางแผนภายหลังจากกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการ สอน ดังเช่น โอลิวา.(Oliva . 1982 : 168) ได้เขียนแผนภูมิ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2.1 : กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของไทยเลอร์

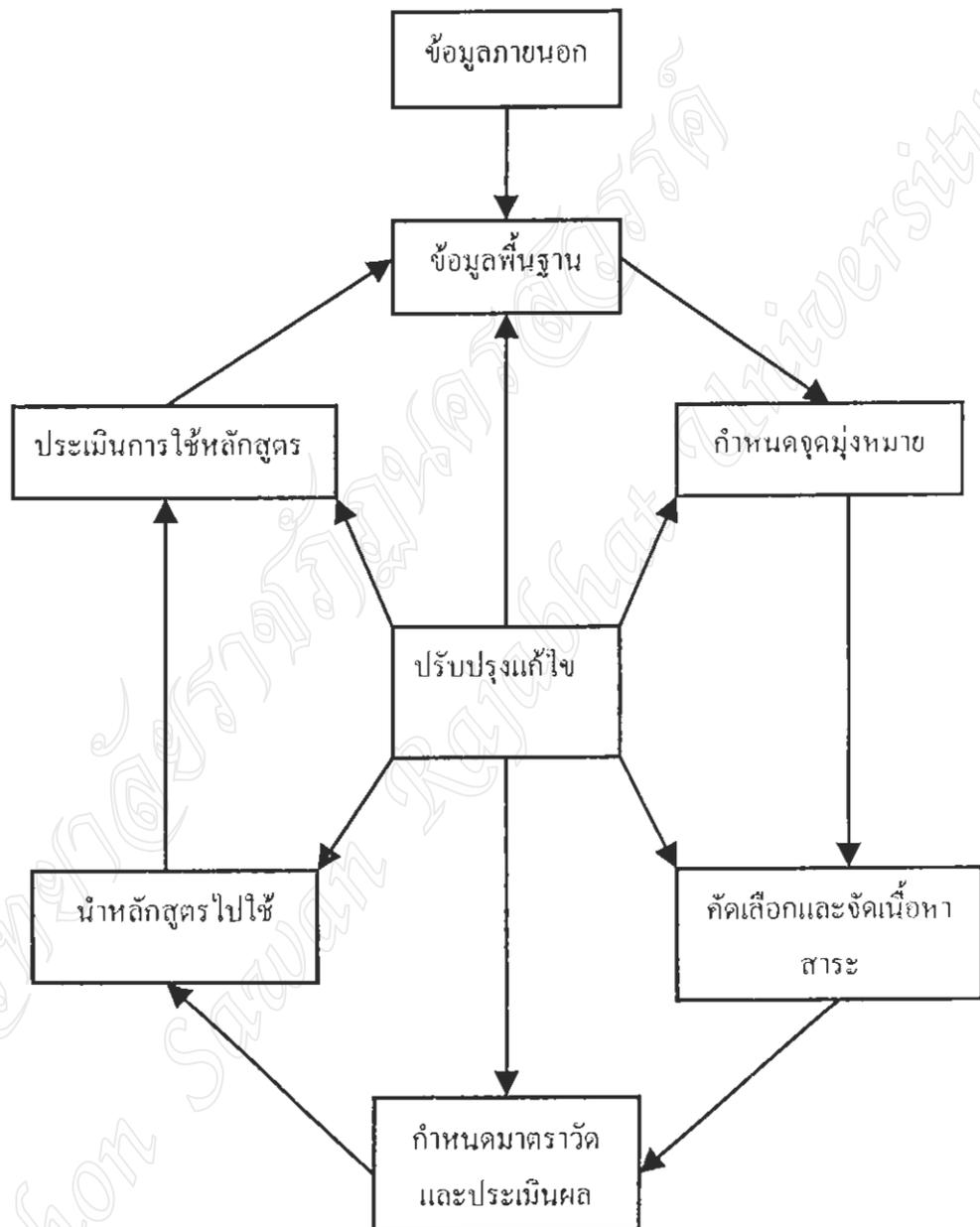
ที่มา : โอลิวา,(Oliva . 1982 : 168)

2.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์

สังกัด อุทรานันท์.(2532 :32) ได้ประยุกต์แนวคิดของ ไทเลอร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดข้อมูลพื้นฐาน เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและเป็นขั้นแรกของการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ความต้องการของสังคม และผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถจัดหลักสูตรให้สนองกับความต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ได้
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล อาจเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีอยู่เดิม หรือจากการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการขึ้นมาใหม่
3. การคัดเลือกจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะนำมาจัดไว้ในหลักสูตร จะต้องผ่านการพิจารณาคัดกรองถึงความเหมาะสม และจำเป็นต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล ขั้นนี้มุ่งที่จะหาเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลว่าจะวัดและประเมินผลอะไรบ้าง จึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ หรือจุดหมายของหลักสูตร
5. การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนนี้จะมุ่งศึกษาหาจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ของหลักสูตร หลังจากได้มีการร่างหลักสูตรเสร็จแล้ว ทั้งนี้เพื่อหาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร หลังจากได้มีการขอร่งหลักสูตรหรือได้ทำการทดลองใช้หลักสูตรแล้ว ก็ควรจะประเมินผลการใช้ว่าเป็นอย่างไร มีส่วนไหนที่ควรจะได้รับ การปรับปรุงแก้ไขบ้าง ถ้ามีจุดอ่อน หรือไม่เหมาะสมตรงไหนก็จะต้องปรับปรุงให้เป็นที่เหมาะสมก่อนนำออกไปใช้จริง ๆ ค่ะ
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ หลังจากที่ได้มีการตรวจสอบและประเมินผลเบื้องต้นแล้ว หากพบว่าหลักสูตรมีข้อบกพร่องจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องหรือเหมาะสมก่อนที่จะนำหลักสูตร ไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

การดำเนินการตามกระบวนการต่าง ๆ ต้องจัดให้ต่อเนื่องกัน ซึ่งหากขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไป จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรนั้นขาดความสมบูรณ์ไปได้ ดังแสดงใน ภาพที่ 2

ภาพที่ 2.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ สัจจิต อุทรานันท์
ที่มา : สัจจิต อุทรานันท์. 2532 : 38 – 43.

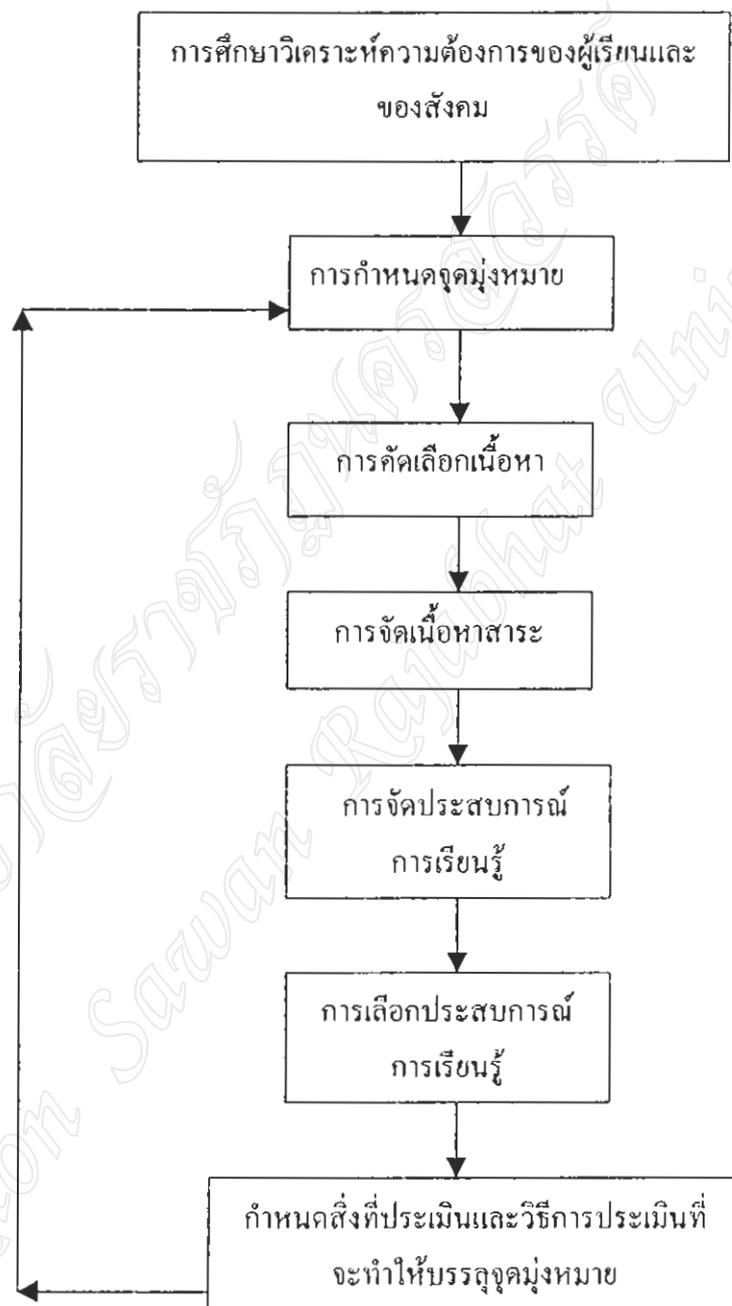
2.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

ทาบา.(Taba.1962 :12-13) ทาบาเป็นนักการศึกษาอีกผู้หนึ่งที่มีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเหมือนไทเลอร์ โดยเชื่อว่าครูผู้สอนเป็นผู้ที่ใช้หลักสูตรจึงควรเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบาเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจากล่างขึ้นไปสู่บน (The Grass-roots Approach) ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีขั้นตอนประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. วินิจฉัยความต้องการ (Diagnosis of Needs) สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและของผู้เรียน
2. กำหนดจุดประสงค์ (Formulation of Objectives) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้วินิจฉัยความต้องการแล้ว
3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of Content) จุดประสงค์ที่กำหนดแล้วจะช่วยให้ในการเลือกเนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระที่เลือกนี้ นอกจากจะต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ วัตถุประสงค์ และความสามารถของผู้เรียนแล้วเนื้อหาสาระยังต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้
4. จัดเนื้อหาสาระ (Organization of Content) เนื้อหาสาระที่เลือกได้ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องความยากง่ายของเนื้อหาวิชาที่จะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of Learning Experiences) ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตร
6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of Learning Experiences) ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง
7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of What to Evaluate and of the Ways and Means of Doing It) ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ กำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร ดังภาพที่ 2.3

b 648

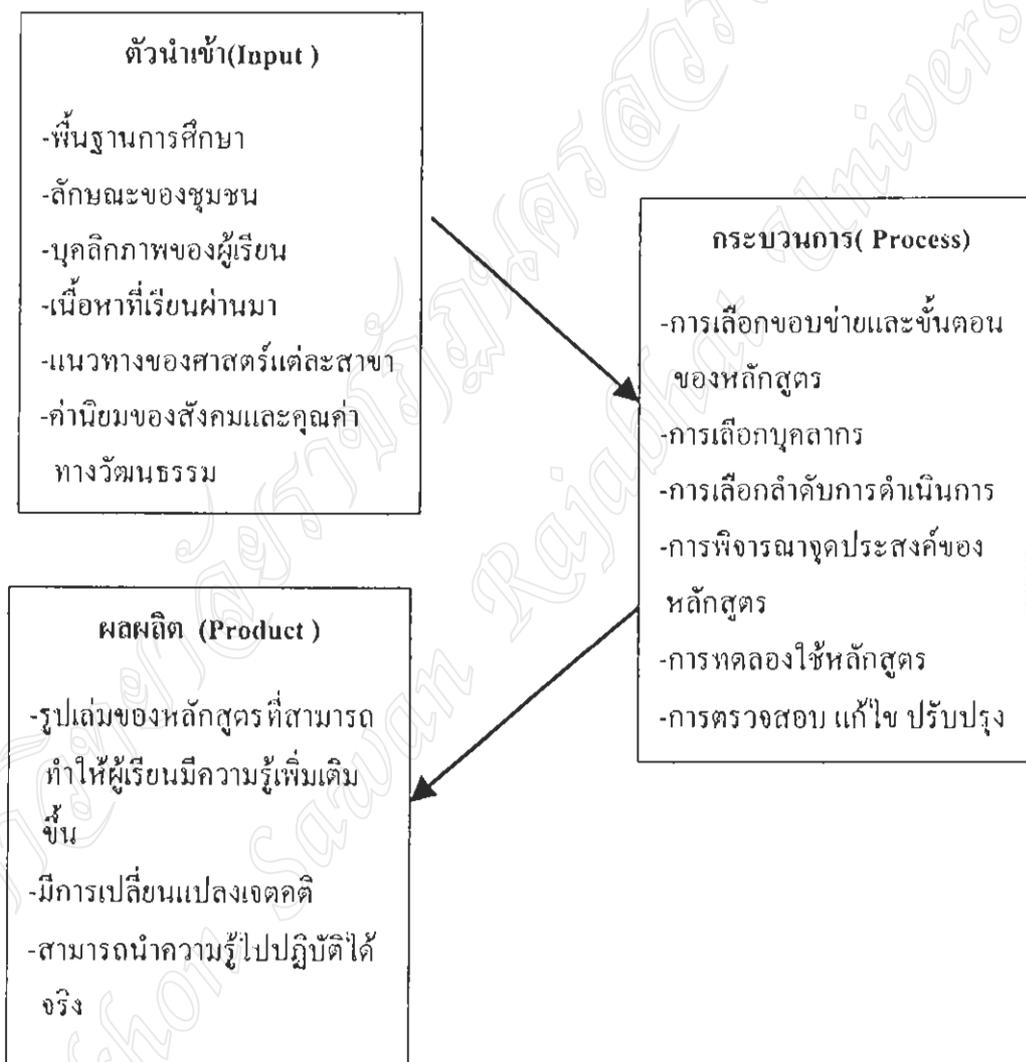
เลขทะเบียน	112341
วันที่	18 ส.ค. 2546
เลขหมู่	ศศ 315.19
	พงษดก

ภาพที่ 2.3 : กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ทาบา
ที่มา : วัชย์ วงษ์ใหญ่, 2537 : 14.

2.4 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมพ์

โบแชมพ์. (Beauchamp. 1981:146) เป็นนักการศึกษาผู้หนึ่งที่ได้นำกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบามาพัฒนา ปรับปรุง และนำเสนอในรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแนวคิดเชิงระบบ โดยแสดงเป็นขั้นตอนดัง ภาพที่ 4

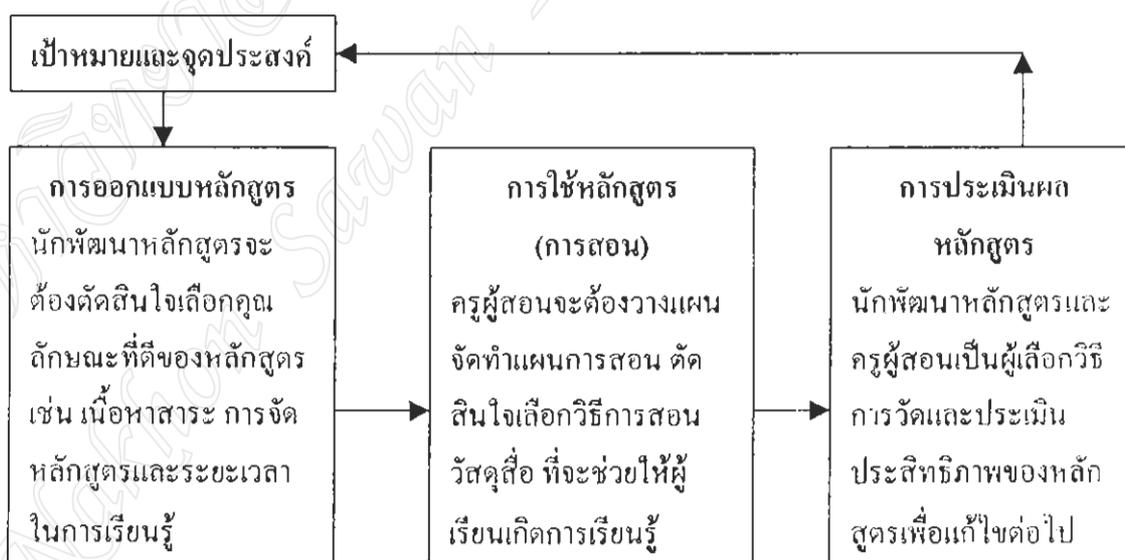
ภาพที่ 2.4 : กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ โบแชมพ์

ที่มา : โบแชมพ์.(Beauchamp).1981 : 164.

2.5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของเชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส

เชเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส.(Saylor, Alexander and Lewis . 1981 : 30) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Goals, Objectives and Domain) การกำหนดเป้าหมายในแต่ละเป้าหมายต้องพิจารณาถึงขอบเขตพัฒนาการส่วนบุคคล มนุษยสัมพันธ์ ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ความชำนาญเฉพาะด้าน พิจารณาตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและลักษณะของสังคม แล้วนำตัวแปรภายนอกมาพิจารณา เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต
2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผน ออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว
3. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) ในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนและจัดทำแผนการสอน โดยเลือกวิธีสอนวัสดุสื่อ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) นักพัฒนาหลักสูตร และครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผล ในการประเมินผลหลักสูตรควรเน้นที่การประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพของการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียน

ภาพที่ 2.5 : กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ เชย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส

ที่มา : เชเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส.(Saylor, Alexander and Lewis.) 1981 : 30

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาทั้งของนักการศึกษาไทย และนักการศึกษาต่างประเทศ พบว่า ขั้นตอนของนักวิชาการแต่ละท่านนั้นไม่แตกต่างกันมาก มีรายละเอียดปลีกย่อยต่างกันไปตามแนวคิดที่จะนำไปใช้ ดังนั้นจึงพอสรุปรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ได้เป็น 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. สร้างเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
3. นำหลักสูตรไปใช้แล้วประเมินผล
4. ปรับปรุงหรือแก้ไขหลักสูตร

หลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน และชุมชน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนเรื่องใกล้ตัว (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543 : 69) ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละชุมชน เป็นพื้นฐานในการจัดสร้างหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษาได้พัฒนาทักษะทุกด้าน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจรักท้องถิ่น และยังส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็งต่อไป

1 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2537 :7) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียด เนื้อหา สาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้ หนังสือเสริมประสบการณ์ที่จัดทำขึ้น ให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง ชีวิต เศรษฐกิจ อาชีพ และสังคมอย่างลึกซึ้ง

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539 : 107) ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการท้องถิ่นนั้น ๆ

สำลี รักสุทธี. (2544 :11) ระบุว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงมวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทักษะเจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิตโดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของตนเองตลอดจนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชาติ บ้านเมือง

กองบรรณาธิการ.(2544 : 26) ระบุว่าหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลาย ทั้งปวงที่ครู บุคลากรในโรงเรียนและชาวบ้านในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยบูรณาการ วิธีการดำเนินชีวิต กระบวนการเรียนรู้และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเข้ากับเนื้อหาสาระ ทางวิชาการ ซึ่งอาจจะเลือกสรรจากหลักสูตรแกนกลาง หรือจัดทำขึ้นใหม่เป็นเอกเทศจากหลักสูตร แกนกลางก็ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอบางมูลนาก.(2544 : 2) กล่าวว่า หลักสูตร ท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรแม่บทมาปรับ หรือการสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท โดยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ปัญหา และความต้องการท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนจะได้นำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริง หรือเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน.(2545: 6) ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ว่าเป็น การนำ สภาพปัจจุบันตลอดจนอนาคตของท้องถิ่นมาผสมผสานเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

กล่าวโดยสรุปหลักสูตรท้องถิ่น คือ เนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่สร้างขึ้นใหม่ หรือที่ ปรับ เพิ่ม ขยาย ลดหลักสูตรแม่บท ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ของชุมชน ให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริง

2. ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เป็นหลักสูตรแม่บทที่ ใช้ทั่วประเทศ เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรจึงมีลักษณะกว้าง ครอบคลุมสำหรับประชาชน ทั้งทั้งประเทศ ประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้และสภาพของชุมชน หรือท้องถิ่นแต่ละแห่ง จึงมีนัยอรรถกถาในมาตรา 27 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.(2542 : 27) ได้เปิด โอกาสให้โรงเรียนสามารถจัดทำสาระของหลักสูตรเองได้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และปัญหาในชุมชน ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของ แต่ละท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.(2539 : 109-110) ได้ให้เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนา หลักสูตรระดับท้องถิ่น ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ และกิจกรรม

อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกันทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วๆ ไปไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึงต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้มากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อทัศนคติ และการดำเนินชีวิตของคนไทย ทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่มีผลกระทบกับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ประสบการณ์ไปพัฒนาคน ครอบครัว และท้องถิ่น ตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างมีความสุข

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัว ไปยังสิ่งที่ไกลตัว เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นคน และการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นยังช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4. ทรัพยากรท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทของไทยมีอยู่มากมายและมีค่า หลักสูตรแม่บทไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตน เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน และสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

สังข์ อุทรานันท์. (2532 : 307 - 311) ให้เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ดังนี้

หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ โดยเหตุนี้หากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีจุดหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งหนึ่งแห่งใด โดยเฉพาะ ก็ย่อมจะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้มากที่สุด

ในการพัฒนาหลักสูตรได้มีการยอมรับความสำคัญของผู้ใช้หลักสูตรเป็นอย่างมาก และได้มีการยอมรับว่าสมควรจะให้ผู้ใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วยในทางปฏิบัติ ถ้าหากหลักสูตรได้พัฒนาขึ้นมา เพื่อใช้ในระดับชุมชนไม่กว้างขวางนักก็ย่อมจะสามารถเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรได้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน.(ม.ป.ป. : 5)ระบุว่าหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญดังนี้

1. คอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริงทำให้การเรียนมีความหมายต่อชีวิตจริงและผู้เรียนสามารถประยุกต์ไปใช้ในชีวิตจริง

2. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิธีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม (คิดเป็น) กับชีวิตของตนเอง

3. ชุมชนเป็นภูมิปัญญาเบื้องต้น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเอง

สรุปได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญมากต่อการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันเพราะหลักสูตรท้องถิ่นจะสามารถสนองตอบต่อความต้องการของชุมชนและแก้ปัญหาของชุมชนได้ดี ทำให้คนในท้องถิ่นมีความภูมิใจมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น

3. ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.(2539 : 123) แบ่งประเภทของหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 3 ประเภท คือ

1. หลักสูตรที่จัดทำ หรือสร้างหลักสูตรรายวิชาใหม่ที่ไม่ได้ปรากฏอยู่ในหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น หรือการสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท โดยไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท

2. หลักสูตรที่ปรับหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้

ก. ปรับ เพิ่ม และ/หรือ ขยายเนื้อหาสาระรายวิชาในหลักสูตรแม่บท

ข. ปรับ เพิ่ม และ / หรือ ขยายกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริม

ค. ปรับ เพิ่ม และ / หรือจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่

3. การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นในลักษณะหลักสูตรระยะสั้นสำหรับท้องถิ่นใดท้องถิ่น หนึ่งโดยเฉพาะ (โดยไม่มีหลักสูตรแม่บทเป็นกรอบในการกำหนด)

นิคม ชมภูหอง. (2545 :115)และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(มปป. :56- 58) แบ่งประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น ได้ 5 ลักษณะ คือ

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม

เป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริมที่เหมาะสมกับสภาพ

และความเป็นไปของท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไป ท้องถิ่นสามารถทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา ในรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชา

2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหา

เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยการปรับลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือในคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ หัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป การปรับรายละเอียดของเนื้อหาที่ท้องถิ่นสามารถทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในระดับประถมศึกษาหรือรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

3. ปรับปรุงและ /หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม

การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นลักษณะนี้เป็นการเลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติมหรือตัดทอนเนื้อหาในสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาของทุกกลุ่มประสบการณ์ หรือรายวิชาต่าง ๆ และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นสามารถพัฒนาเพื่อให้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย

4. จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่

เป็นการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นด้วยการจัดทำเนื้อหาวิชาหรือรายวิชาขึ้นใหม่เพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตร โดยให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับท้องถิ่น และจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์ในระดับประถมศึกษา ท้องถิ่นสามารถจัดทำคำอธิบายในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มเติมมาได้ในกรณีที่พบว่าเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ นั้นไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งการเพิ่มเติมคำอธิบายดังกล่าวนี้จะต้องไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไป

5. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่

เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่าง ๆ ขึ้นใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาและสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นจะพัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ อาจจะใช้คำอธิบายรายวิชาที่มีอยู่แล้ว หรือที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ก็ได้

4. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

จากความหมาย ประเภท และลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น จะพบว่าหลักสูตรท้องถิ่นมี ขั้นตอนและกระบวนการหลายขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สำเร็จ นักการศึกษาจึงได้รวบรวมจัดลำดับขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

สังัด อุทรานันท์.(2532 :16) ได้เสนอวิธีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 2 ลักษณะคือ

1. การปรับหลักสูตรกลางให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น

ในการปรับหลักสูตร หรือการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมหลักสูตรกลางสามารถดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. จัดตั้งคณะทำงาน
2. ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน
3. กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น
4. พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพของท้องถิ่น
5. ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง หรือจัดสร้างรายวิชาขึ้นใหม่
6. ดำเนินการใช้หลักสูตร
7. ประเมินผลการใช้หลักสูตร

2. การสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรกลาง

สำลี รักสุทธี.(2544 : 35-36) กล่าวว่า ในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมท้องถิ่นหรือการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่เพื่อเสริมหลักสูตรแกนกลาง อาจดำเนินการในระดับโรงเรียนอำเภอ จังหวัด และเขตการศึกษา ทั้งหมดนั้นจะต้องอยู่ภายใต้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ควรจะเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีความตั้งใจในการปฏิบัติ มีความสนใจกระตือรือร้นและต้องการพัฒนาตนเองด้วย
2. ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรแม่บท วิเคราะห์รายละเอียดของหลักสูตรต่างๆ ให้เข้าใจ เพื่อที่จะสร้าง พัฒนาหลักสูตรได้ตรงเป้าหมายไม่ทำให้ขัดกับหลักสูตรแม่บท
3. ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ท่านจะต้องศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ท้องถิ่น ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
4. กำหนดจุดมุ่งหมาย ควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาและสร้างหลักสูตรให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเดินไปสู่จุดใด เป้าหมายใด

5. พิจารณาความเหมาะสม เลือกเนื้อหาที่มีอยู่ในหลักสูตรแกนกลาง ที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

6. กำหนดรูปแบบหรือวิธีการ ให้ชัดเจนว่าในการพัฒนาหลักสูตรนี้จะใช้วิธีปรับ ทำใหม่ หรือ เสริมหลักสูตรแม่บท

7. จัดทำแผนการสอน การสร้างแผนการสอนประกอบหลักสูตร เพื่อจะได้แนวในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

8. จัดทำคู่มือครู เพื่อให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้อย่างถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน

9. จัดทำแบบฝึกหัดหรือแบบประเมิน ประกอบหลักสูตร

10. ทดลองใช้หลักสูตร

11. ประเมินผลการใช้

12. ปรับปรุงแก้ไข

13. ขออนุญาตใช้หลักสูตร

กรมวิชาการ(2542 : 4 – 44)ได้กล่าวถึงการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนว่าสถานศึกษาจำเป็นต้องนำสิ่งใดมาประกอบเป็นข้อมูลในการพัฒนา หลักสูตร ซึ่งข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย

1.1 การศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาทั้งทาง ด้านเศรษฐกิจ ประชากร การศึกษาสิ่งแวดล้อม การสื่อสาร/ คมนาคม

1.2 การศึกษาความต้องการของท้องถิ่น เป็นการสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ช้าราชการ ประชาชน และบุคลากรในสถานศึกษา

1.3 การศึกษาสิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เช่น แผนพัฒนาการศึกษานโยบายของรัฐบาล ปรัชญาของโรงเรียน แผนพัฒนาจังหวัด เป็นต้น

1.4 การศึกษาศักยภาพของสถานศึกษา เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของสถานศึกษาว่ามีความพร้อมในเรื่องไหน มากน้อยเพียงใด ทำให้รู้จุดด้อยและจุดเด่นของสถานศึกษา

1.5 สร้างภาพของงานตลอดแนว โดยนำข้อมูลที่สำรวจได้มากำหนดเป้าหมายของการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์หลักสูตร ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับคำอธิบาย หรือคำอธิบายรายวิชา เพื่อจะทำให้ทราบว่าในแต่ละเนื้อหาวิชา หรือรายวิชา จะต้องจัดกิจกรรมการสอนอย่างไร หรือผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้อะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ คือ

3.1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริม การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ศึกษาสามารถปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3.2 ปรับรายละเอียดของเนื้อหา การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยการลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในหลักสูตรแม่บท ทั้งนี้ ต้องไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้และหัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป

3.3 ปรับปรุงและ/หรือ เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นลักษณะนี้ เป็นการปรับปรุงเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ และเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนด

3.4 จัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยการจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู แบบฝึกหัด เอกสารประกอบการเรียนการสอน อื่น ๆ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหา และสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นพัฒนาชิ้นใหม่นี้ อาจใช้กับเนื้อหา รายวิชาที่มีอยู่แล้ว หรือใช้กับเนื้อหา หรือรายวิชาที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ก็ได้

3.5 จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยการจัดทำคำอธิบาย หรือทำรายวิชาเพิ่มเติม จากที่มีปรากฏในหลักสูตรแม่บท ซึ่งคำอธิบาย หรือรายวิชาที่จัดทำเพิ่มเติมนี้ จะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ เลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (มปป. :13) ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนดำเนินการโดย

1. สำรวจสภาพปัญหาชุมชน
2. การวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและความต้องการของผู้เรียน
3. การเขียนผังหลักสูตร
4. การเขียนแผนการสอน
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

ลักษณะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากหลักสูตรแกนกลาง

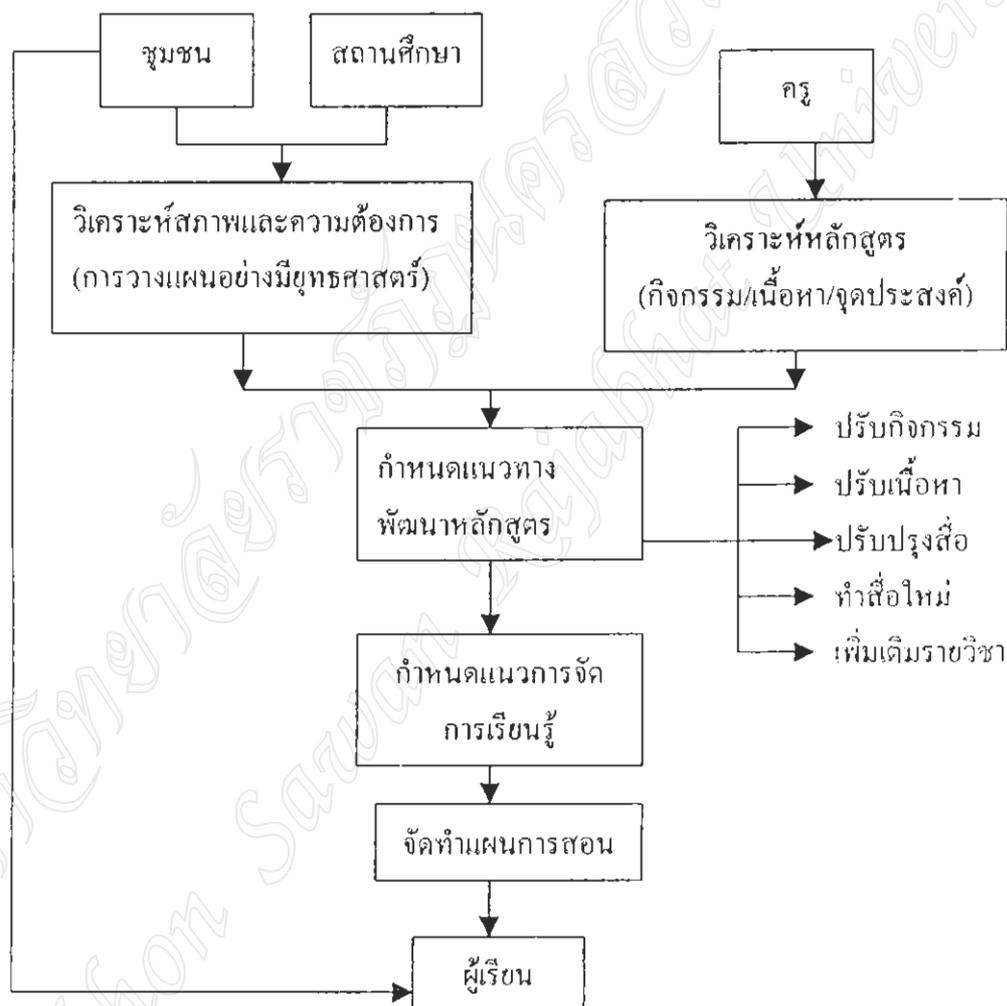
1. การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน
2. การจัดหมวดหมู่สภาพปัญหาและความต้องการที่ส่งผลต่อผู้เรียน
3. การเขียนผังหลักสูตร
4. การเขียนแผนการสอน
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
6. การประเมินผล

ลักษณะที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากภูมิปัญญา

จากแนวคิดของนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นสามารถพัฒนาโดยปรับเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถดำเนินการเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและสภาพท้องถิ่น
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ของหลักสูตรระดับท้องถิ่น
3. กำหนดเนื้อหา
4. การกำหนดกิจกรรม ที่จะจัดให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้
5. กำหนดคาบเวลาเรียน
6. กำหนดวิธีและเกณฑ์การวัดและประเมินผล

7. การจัดทำเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร
8. การนำหลักสูตรไปใช้
9. การประเมินผลหลักสูตร
10. ทำการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2.6 แผนภูมิขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ระดับท้องถิ่นหรือหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539

กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ.(2539 : 8) ได้กำหนดหลักการของหลักสูตรภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ คือสามารถใช้ภาษาในการเข้าสู่สังคม และวัฒนธรรม และสามารถสื่อความโดยใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้

1 โครงสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาและอัตราเวลาเรียน

หลักสูตรภาษาอังกฤษพุทธศักราช 2539 เป็นหลักสูตรที่เน้นระดับความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดแนว จึงได้มีการแบ่งการเรียนการสอนตามระดับการใช้ภาษาของผู้เรียนเป็น 3 ระดับ คือ ภาษาอังกฤษระดับต้นสำหรับผู้เรียนในชั้นประถมศึกษา ภาษาอังกฤษระดับกลางสำหรับผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และภาษาอังกฤษระดับปลายสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับต้น เป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนเริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษา ซึ่งจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1.1 ระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory Level) ซึ่งได้กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตลอดปีการศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาตามแนวธรรมชาติ ซึ่งเน้นความสามารถด้านการ ฟัง – พูด เป็นหลัก โดยใช้ภาษาในระดับพื้นฐานง่ายๆ ในการเข้าสู่สังคมและการสื่อความ

1.2 ระดับอ่านออกเขียนได้ (Literacy Level) ได้กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ตลอดปีการศึกษา เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้ระบบการเขียนและการสะกดคำภาษาอังกฤษที่ฟังและพูดได้แล้วในระดับเตรียมความพร้อม ผู้เรียนได้เริ่มพัฒนาความสามารถในการอ่านและเขียน รวมทั้งฝึกหัดคัดลายมือและเขียนตอบคำถามโดยใช้ภาษาในระดับพื้นฐานในการเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมในการสื่อความได้ถูกต้องตามหลักลักษณะอาการของสิ่งเหล่านี้

1.3 ระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น (Beginner Fundamental Level) ประกอบด้วยภาษาอังกฤษ หลัก 1 – 4 กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เป็นการเริ่มเรียนภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมให้มีความสามารถในการใช้ภาษาในระดับมาตรฐานขั้นพื้นฐาน เพียงพอที่จะศึกษาต่อในระดับมัธยมได้ โดยมีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยการ ฟัง พูด อ่านและเขียน พัฒนาความสามารถในการสื่อสารตามสถานการณ์จริง เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น โดยขยายวงคำศัพท์กว้างออกไปจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และขยายวงคำศัพท์เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายเป็นนามธรรม

2. ระดับกลาง หรือภาษาอังกฤษมาตรฐานพื้นฐานตอนกลาง เป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษ สำหรับผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการเรียนภาษาอังกฤษหลัก 5 – 10 ต่อเนื่องจากระดับ ประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจภาษาอังกฤษและวัฒนธรรมที่สอดคล้อง อยู่ในเนื้อหา ในระดับนี้มีโครงสร้างประโยคที่ซับซ้อนกว่าระดับต้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการ สื่อสารให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

3. ระดับปลาย หรือภาษาอังกฤษมาตรฐานพื้นฐานตอนปลาย สำหรับผู้เรียนในระดับ มัธยมปลาย ซึ่งเป็นการเรียนภาษาอังกฤษหลัก 11 – 16 ต่อเนื่องจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดย เพิ่มระดับความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งในโครงสร้างประโยค เนื้อหาและรูปแบบของภาษา

การกำหนดอัตราเวลาเรียนภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ได้กำหนดให้เรียน ไม่น้อยกว่า 6 คาบ (120 นาที) ต่อสัปดาห์ และควรให้เรียนที่ละน้อยแต่กระจายไปตลอด สัปดาห์ สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 นั้น กำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 15 คาบหรือ (300 นาที) ต่อ สัปดาห์ และควรให้เรียนทุกวัน

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา และอัตราเวลาเรียน

ระดับเตรียมความพร้อม		ระดับอ่านออกเขียนได้		อังกฤษหลัก 1 - 4	
ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
6 คาบ/ สัปดาห์ เริ่มภาคเรียน ที่ 2 120 คาบ/ ปี	6 คาบ/ สัปดาห์ 240 คาบ / ปี	6 คาบ/ สัปดาห์ 240 คาบ / ปี	6 คาบ/ สัปดาห์ 240 คาบ / ปี	15 คาบ/ สัปดาห์ 600 คาบ/ปี	15 คาบ / สัปดาห์

หมายเหตุ 1 คาบ = 20 นาที

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ หลัก 1 – 4 (ประถมศึกษาปีที่ 5 – 6)

1. เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่านและเขียนอย่างถูกต้อง ชัดเจนและเหมาะสมกับระดับภาษาที่เรียน
2. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐานที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์การใช้ภาษา

3. เพื่อให้สามารถพูด ฟังและสนทนาภาษาอังกฤษ อ่านออกเสียง และอ่านจับใจความได้
4. เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยการเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนข้อความและคำพูดต่าง ๆ ได้ด้วยอักษรตัวพิมพ์และอักษรตัวเขียน สะกดคำถูกต้องและใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง
5. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม โดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ พจนานุกรม และสื่ออื่น ๆ
6. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมในบริบทภาษาที่สื่อสาร
7. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษและมีนิสัยรักการอ่าน

3. เนื้อหาทางภาษา

3.1 โครงสร้างทางไวยากรณ์

ไวยากรณ์ที่เรียนเป็นประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ การทักทาย กล่าวเวลา การแนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวขอบคุณ ขอโทษ พูดแทรกอย่างสุภาพ การขออนุญาต การขอร้องหรือออกคำสั่งให้ปฏิบัติตาม ประโยคคำสั่ง ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม และประโยคคำถามในวงคำศัพท์ที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับความสามารถ

3.2 คลังคำ

คำไวยากรณ์ที่ปรากฏในโครงสร้างไวยากรณ์ในระดับนี้เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวกับสิ่งใกล้ตัว วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนซึ่งเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สถานที่ ที่ศทาง วัน เดือน ปี ฤดูกาล ฯลฯ เป็นคำนาม คำกริยา กริยาช่วย คำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน ในวงคำศัพท์ประมาณ 940 – 1050 คำ นอกเหนือไปจากวงคำศัพท์เดิม ซึ่งผู้เรียนเคยเรียนมาแล้วในชั้น ป. 3 – 4 ประมาณ 360 – 450 คำ รวมคำศัพท์ที่สะสมในระดับต้นทั้งสิ้น 1300-1500 คำ

3.3 การวัดและประเมินผลภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

กระบวนการวัดและประเมินผลเน้นการวัดความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษทั้งในด้านการใช้ภาษาเพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม การใช้ภาษาเพื่อสื่อความได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ ซึ่งวัดทั้งความสามารถในการสื่อสารและความรู้ทางภาษา ผลของการวัดและประเมินผลจะนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ในระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น วัดความสามารถในการใช้ภาษา โดยประเมินให้ครบถ้วนทั้ง 3 ลักษณะ คือ ประเมินผลก่อน

การเรียนรู้ ประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินผลภายหลังเรียน ประเมินทั้งภาคปฏิบัติ ภาคความรู้ เจตคติ โดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

3.4 สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว นอกเหนือจากหนังสือเรียน แบบฝึกหัด คู่มือครู และแถบบันทึกเสียงประกอบบทเรียนแล้ว สื่อภาษาอังกฤษที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น หนังสือพิมพ์ จดหมาย ป้ายโฆษณา สิ่งของทั้งในและนอกห้องเรียนก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ โรงเรียนที่มีความพร้อมก็อาจพิจารณาใช้สื่อที่เป็นเทคโนโลยีทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษาวิทัศน์ และอื่น ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้หรือสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพห้องเรียน ระดับและพื้นฐานทางภาษาของผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้นผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น และวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับวิชาภาษาอังกฤษ

บุญล้อม ปานลักยณ์.(2536) ได้ศึกษาการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่าการเตรียมการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษมีการจัดทำแผนการสอน พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นด้วยการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

อินทรี บัวสมบุญ.(2536) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร แต่ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและไม่กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร แต่กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมจากหนังสือเรียน

อัจฉรา นิยมาภา.(2538) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษตาม โครงการทดลองสอน ภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการโดยการกำหนดนโยบายและแผน การดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จัดให้มีการ ประชาสัมพันธ์ผู้ปกครอง การเตรียมบุคลากร การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดทำวัสดุเพิ่มเติม มี กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงาน

สุดสาขใจ ชาญณรงค์.(2540) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนทุกคนมีค่าเฉลี่ยของคะแนน แบบทดสอบประจำบท เรียน ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 60 และผลการประเมินด้านความพึงพอใจ นักเรียนมี ความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.88 และสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

งานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น

วราภรณ์ บางเลี้ยง.(2534) วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่ามีการ ดำเนินการในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้จากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติลงไปตามลำดับ จนถึง โรงเรียน ส่วนปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้นส่วน ใหญ่ได้แก่ ทัศนคติในการพัฒนาหลักสูตรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้หลักสูตรยังไม่มีความรู้ความ เข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร และขาดแหล่งความรู้ในการศึกษาค้นคว้า

กิตติพศ ศิริสูตร.(2538) ได้ศึกษาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วม พัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีผลการศึกษาพบว่า การนำ ภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น อยู่ในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียน การสอน การจัดทำเนื้อหาวิชาและรายวิชาขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการเนื่องจากครูผู้สอนไม่มี ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรเพียงพอ

เพชรรา ดำรงทรัพย์ฉวี.(2538) ศึกษาการสร้างประมวลการสอนรายวิชา ส071 ท้องถิ่น ของเราสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิและครูผู้สอนสังคมให้ความ

สำคัญคือเนื้อหาทางด้านสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ โดยจำแนกเป็นเรื่องที่ตั้ง อาณาเขตจังหวัดชลบุรี ลักษณะภูมิประเทศ ประวัติความเป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี

สาธิตี อุคตผล.(2542) ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่อง การเขียนระโนนนิล โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนคือขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรพบว่า โครงร่างหลักสูตรมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องที่สามารถนำไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้และนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข พบว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการเขียนระโนนนิล และมีเจตคติที่ดีต่อการเขียนระโนนนิล และควรมีการปรับปรุงในเรื่องของคาบเวลาเรียน

บุญเนียร ศรีสุวรรณ(2544) ศึกษาถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและระบบการบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดพะเยา พบว่าครูผู้สอนมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดีขึ้นพอสมควร ครูศึกษาค้นคว้าเนื้อหาที่สามารถสนับสนุนเนื้อหาในท้องถิ่น แต่การดำเนินการยังมีไม่มากนัก ส่วนด้านการบริหารยังมีการประสานงานและการสนับสนุนไม่มาก

อุบลรัตน์ กิจไมตรี. (2544) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุพรรณบุรี สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า นักเรียนและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อถ่ายทอดเพลงอีแซว ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่านักเรียนมีความสามารถด้านการแสดงเพลงอีแซว และปราชญ์ชาวบ้านมีวิธีการถ่ายทอดความรู้เรื่องเพลงอีแซวได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยในต่างประเทศ

เซลเมอร์.(Zellmer,1997) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของคะแนนทดสอบการอ่านเมื่อครูกำหนดเนื้อหาจากเอกสารหลักสูตรท้องถิ่น โดยทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 3 โรงเรียนประจำอำเภอ ในสหรัฐอเมริกา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรท้องถิ่นโดยได้รับฟังคำแนะนำจากครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนจากหลักสูตรท้องถิ่นและงานวิจัยนี้ยังเป็นพื้นฐานในการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร การสอนและการประเมินผลด้วย

โคลัมโบ.(Colombo, 2000) ศึกษาเกี่ยวกับความเข้าใจของครู ผู้สอนภาษาอังกฤษต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตร พบว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมีความเข้าใจเพราะเป็นหน้าที่หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นช่วยพัฒนาการอ่าน การพัฒนาหลักสูตรต้องใช้ทั้งบุคคลที่อยู่ภายในและภายนอกสถาน

ศึกษา มาช่วยพัฒนาหลักสูตรและ โครงสร้างของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะต้องให้ความสำคัญต่อกิจกรรม ที่มีผลต่อหลักสูตร ผลของการใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่จะทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ครู ต้องเป็นผู้แนะนำเนื้อหาของหลักสูตรและแบบฝึกของหลักสูตร

กรอบความคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าเอกสารเพื่อทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางมูลนากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ พบว่าในการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ มีการจัดทำแผนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ดังเช่นงานวิจัยของ บุญล้อม ปานลักษณ์. (2535) แต่การพัฒนาหลักสูตรส่วนมากไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและไม่กำหนดจุดประสงค์ของ หลักสูตร กำหนดแต่เนื้อหาและกิจกรรมจากหนังสือเรียน เช่นจากงานวิจัยของ อินทรีย์ บัวสมบูรณ์. (2536) และสำหรับงานวิจัยของสุดสายใจ ชาญณรงค์.(2540)ที่ ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชา ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่นได้ทำการวิจัยครบทุกขั้นตอนพบว่า ในการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น นักเรียนทุกคน มีค่าเฉลี่ยของผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ นักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนและ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ส่วนงานวิจัยทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าส่วนมากครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจใน วิธีการพัฒนาหลักสูตร ดังเช่นงานวิจัยของ วราภรณ์ บางเลี้ยง.(2534) และ กิตติพิศ สิริสูตร.(2538) ดังนั้นเพื่อให้งานวิจัยมีองค์ประกอบครบตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ หลักสูตร ความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ประเภทของหลักสูตร ความสำคัญของ หลักสูตร ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น และกระบวนการของหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชา ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางมูลนาก โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สํารวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาคือ

- ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการศึกษา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรประถมศึกษา, หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539, ปรัชญาการศึกษา
- พื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของอำเภอบางมูลนาก

- พื้นฐานทางด้านจิตวิทยาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการและความสามารถ ของเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาหลักสูตรและจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ดำเนินการพัฒนาโดย

2.1 กำหนดเป้าประสงค์จุดหมาย ของหลักสูตร โดยคำนึงถึง

2.1.1 สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2.1.2 ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

2.1.3 นำไปปฏิบัติจริงได้

2.2 เลือกและจัดเนื้อหาวิชา เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ ระยะเวลาเรียนของนักเรียน ครู และเหมาะสมทันสมัยถูกต้องตามเนื้อหาสาระของหลักสูตร ในการเลือกเนื้อหา คำนึงถึง

2.2.1 ความสำคัญต่อการเรียนรู้ไม่มากเกินไปน้อยเกินไป

2.2.2 ความเชื่อถือได้ ถูกต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

2.2.3 สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของเนื้อหาวิชา

2.2.4 เนื้อหาวิชาไม่ยากหรือง่ายเกินไปเหมาะสมกับวัย และขั้นตอนการพัฒนาการ

ทางร่างกาย สมองและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

2.2.5 เป็นสิ่งที่มีประโยชน์กับผู้เรียน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.2.6 เป็นสิ่งที่สามารถจัดให้ผู้เรียนได้ ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้

2.3 เลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึง

2.3.1 กิจกรรมต้องให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยเริ่มจากกิจกรรมที่ง่ายไปหายาก กิจกรรมต้องเร้าความสนใจ ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็ว

2.3.2 เลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับวัยความแตกต่างของผู้เรียน

2.3.3 เลือกการใช้สื่อให้เหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

2.3.4 สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

2.4 กำหนดอัตราเวลาเรียนและหลักเกณฑ์ในการวัดประเมินผลการเรียน โดยคำนึงถึง

2.4.1 กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับโครงสร้างของวิชา

2.4.2 กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2.4.3 กำหนดวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน

2.4.4 กำหนดวิธีการประเมินให้ตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

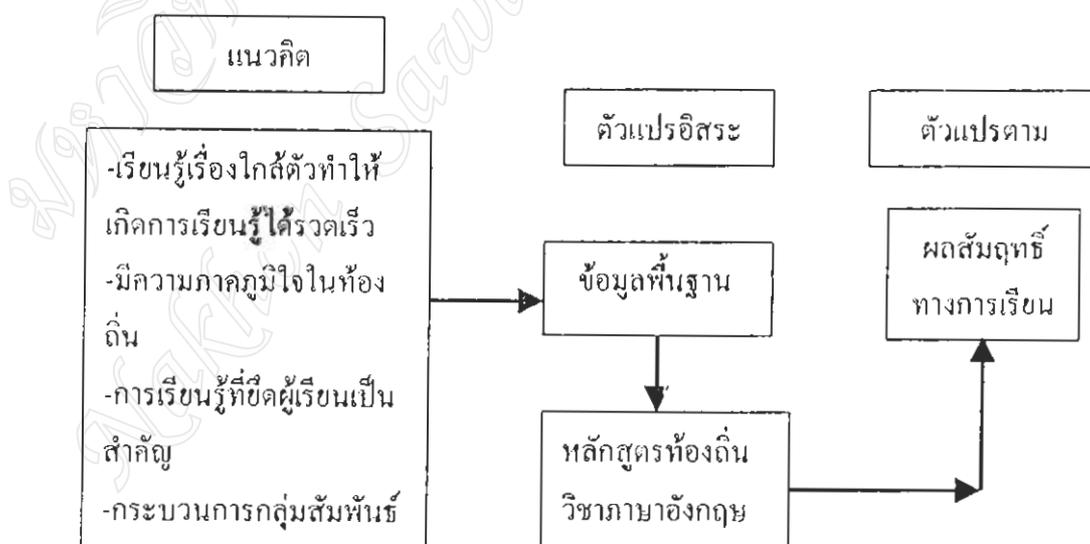
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ภายหลังจากพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนวิธีการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว ดำเนินการโดย

3.1 ปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบหลักสูตร แก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์

3.2 นำไปทดลองกับกลุ่มนัร่อง

3.3 วางแผนการใช้โดยการให้คำแนะนำทำความเข้าใจในการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยนำผลจากการทดลอง ประเมินว่าหลักสูตรมีความบกพร่องควรแก้ไขหรือปรับปรุงอย่างไร ระหว่างการใช้หลักสูตรและหลังจากใช้หลักสูตร การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร นำข้อมูลจากการประเมินผลมาแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จากกรอบแนวคิดในการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปเป็นแนวคิดในการทำวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอบางมูลนาก ไดว่านักเรียนควรได้เรียนรู้เรื่องใกล้ตัวเพื่อให้สามารถเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษได้เร็วขึ้น ให้สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในการเรียนรู้เรื่องราวใกล้ตัวนักเรียนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วและมีประสิทธิภาพก็คือการการจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการกลุ่มตามงานวิจัยของ อัจฉรา นิษมาภา (2538) ที่ระบุว่ากิจกรรมกลุ่มจะทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะได้ดีขึ้น อันจะทำให้หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ดังกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 : กรอบแนวคิดในการวิจัย